

Dr Elżbieta Kuzborska

Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy, Wilno, Litwa

**Pomiędzy integracją a wyłączeniem:
prawa językowe mniejszości narodowych w Europie**

27 listopada 2015 r. w Wilnie odbyła się największa w regionie Bałtyckim międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona prawom językowym mniejszości narodowych pt. „Integracja i wyłączenie: prawa językowe mniejszości narodowych w Europie”. Konferencję zorganizowało Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy przy wydatnej pomocy Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”. Patronat nad tym znaczącym wydarzeniem naukowym objęło Międzynarodowe Obserwatorium Praw Językowych (International Observatory of Language Rights, Moncton, Kanada).

Demokrację we współczesnym świecie, szczególnie na gruncie europejskim, coraz częściej postrzega się przez pryzmat zdolności władz do zapewnienia mniejszościom możliwości realnego wyboru metod w kwestii potwierdzenia własnej tożsamości, zagwarantowania im wszechstronnego rozwoju (w tym – języka narodowego) i ogólnie – realizacji ich uprawnień i wolności. Prawa językowe mniejszości narodowych: prawo do publicznego używania języka ojczystego, prawo do nauki w języku ojczystym, prawo do używania swego imienia i nazwiska w języku ojczystym, prawo do dwujęzycznego nazewnictwa stanowią skomplikowaną materię. Z jednej strony, prawa językowe są podstawowymi prawami człowieka i mniejszości narodowych, gdyż pomagają zachować tożsamość tych grup społecznych. Z drugiej, realizacja i implementacja tych praw budzi wiele problemów natury teoretycznej i praktycznej, gdyż polityka językowa w wielu państwach jest postrzegana jako bardzo ważna dziedzina dotycząca egzystencjalnych podstaw istnienia narodu i państwa. Napięcia społeczne, które powstają lub mogą powstać na tle używania języków mniejszości narodowych, nierzadko bywają przyczyną nieporozumień, zadrażnień, a nawet konfliktów.

Celem konferencji było nie tylko zaprezentowanie dla obywateli Litwy międzynarodowych (ze szczególnym uwzględnieniem europejskich doświadczeń) standardów w dziedzinie ochrony praw językowych mniej-

Komunikaty

Fot. 1. Migawki z konferencji. Przed rozpoczęciem obrad. Od lewej: Konsul Generalny RP na Litwie Stanisław Cygnarowski, Prezes Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” Ambasador Janusz Skolimowski, sekretarz naukowy SNPL dr Elżbieta Kuzborska, wicedyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ RP Wojciech Tyciński



Fot. M. Paluszkiewicz.

Fot. 2. Migawki z konferencji. Sala obrad



Fot. M. Paluszkiewicz.

Fot. 3. Migawki z konferencji. Moderatorzy konferencji, od lewej: prof. Lauri Hanikainen, dr Fernand de Varennes, Belen Rodriguez de Alba, dr Elżbieta Kuzborska



Fot. M. Paluszkiwicz.

Fot. 4. Migawki z konferencji. Prezes SNPL prof. dr Henryk Malewski



Fot. M. Paluszkiwicz.

szości narodowych, lecz również przedstawienie doświadczenia i praktyki poszczególnych państw, szczególnie, europejskich.

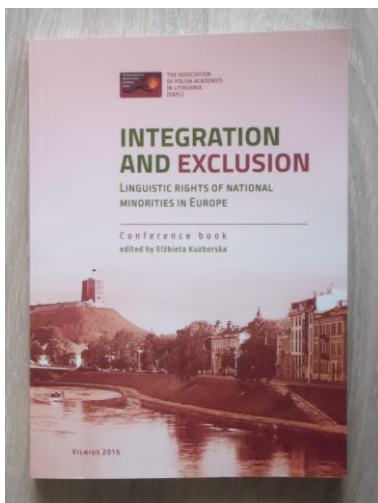
W jaki sposób zagwarantować realizację praw językowych mniejszości narodowych przy jednoczesnym poszanowaniu języka państwowego? Jak kontrolować wyniki na tym tle napięcia? Jak, zgodnie z międzynarodowymi standardami, powinna wyglądać polityka państwowa w tej dziedzinie? Co jest ważniejsze – ochrona praw językowych mniejszości czy języka państwowego? Na te i wiele innych pytań spróbowali odpowiedzieć wybitni europejcy i światowi eksperci oraz naukowcy.

Na konferencję przybyli nie tylko specjaliści: politycy, prawnicy, urzędnicy zajmujący się tematyką praw mniejszości, ale też studenci oraz naukowcy interesujący się prawami mniejszości i polityką państwa w tej dziedzinie. Wśród zaproszonych gości byli parlamentarzyści litewscy z ramienia Akcji Wyborczej Polaków na Litwie: wicemarszałek Sejmu Republiki Litewskiej Jarosław Narkiewicz i Józef Kwiatkowski, a także urzędnicy i przedstawiciele instytucji pozarządowych. Konferencję swoją obecnością zaszczytili Prezes Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” Janusz Skolimowski, wicedyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Wojciech Tyciński, dyrektor Wydawnictwa Sejmowego Tomasz Glanz, Konsul Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Wilnie Stanisław Cygnarowski i inne osoby.

Konferencję utworzyli dr Elżbieta Kuzborska i prezes SNPL prof. dr Henryk Malewski. Uczestników i gości powitała też Dyrektor Departamentu Mniejszości Narodowych przy Radzie Ministrów Republiki Litewskiej dr Vida Montvidaitė. Z pozdrowieniami i życzeniami owocnych obrad wystąpiła Prezes Rady Wspólnot Narodowych Litwy doc. dr Galina Miškinienė.

Merytoryczną część konferencji rozpoczęła Belen Rodriguez de Alba, reprezentująca Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka (Indigenous Peoples and Minorities Section of Office of the High Commissioner for Human Rights). Referaty wygłosili: światowej sławy ekspert ds. praw językowych, dziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu w Moncton, Kanada, dr Fernand de Varennes; wieloletni członek Europejskiej Komisji Przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI) prof. Lauri Hannikainen z Uniwersytetu w Helsinkach, Finlandia; pracownicy centrum naukowego European Centre for Minority Issues (ECMI), Flensburg, Niemcy: dr Eva Chylinsky, dr Hanna Vasilevich; przedstawiciel centrum naukowego Institute for Minority Rights of the

Fot. 5. Książka konferencyjna „Integracja i wyłączenie: prawa językowe mniejszości narodowych w Europie” pod red. Elżbiety Kuzborskiej, wydana w języku angielskim



Źródło: archiwum własne.

European Academy (EURAC) w Bolzano/Bozen, Włochy, Sergiu Constantin; poseł na Sejm Łotwy oraz członek Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy Boris Cilevics; dziekan Wydziału Nauk Społecznych i Humanistycznych Uniwersytetu Deusto w Bilbao, Hiszpania, prof. Eduardo J. Ruiz Vieitez; dr hab. Katarzyna Łasak i prof. dr hab. Krzysztof Drzewicki z Uniwersytetu Gdańskiego; naukowcy z Litwy: dr Elżbieta Kuzborska oraz dr Katarzyna Bogdziewicz-Miksza. Zagadnienie ochrony praw językowych w UE omówił dr Łukasz Wardyn.

W czasie konferencji zaprezentowana została książka pod redakcją sekretarza naukowego SNPL dr Elżbiety Kuzborskiej, na którą się złożyły artykuły opracowane przez prelegentów konferencji.